

Solo bij Toneelgroep
Amsterdam

Eelco Smits staat er helemaal alleen voor

‘Ik tob niet meer’

tekst CASPAR PISTERS foto's ERNST COPPEJANS

Eelco Smits (38), bij het grote publiek bekend van de tv-serie *Bloedverwanten*, speelt vanaf morgen zijn eerste solo bij Toneelgroep Amsterdam: *Song from far away*. ‘Dit is heel persoonlijk en heel kwetsbaar.’

Elco Smits is net terug van vakantie. Twee weken met de auto door Noorwegen en Zweden, in z'n eentje. Gewoon in Amsterdam in de auto gestapt en tuffen maar. Wel gingen de teksten mee van zijn eerste solo, *Song from far away*, bij Toneelgroep Amsterdam, het gezelschap waaraan de acteur alweer elf jaar is verbonden.

Morgen gaat het stuk in première in de Stadsschouwburg. Althans: eigenlijk had São Paulo de primeur – Toneelgroep Amsterdam is een internationaal opererend gezelschap. Zo kom je nog eens ergens.

De voorstelling gaat over een jonge bankier die terugkeert naar zijn geboortestad Amsterdam om daar de begrafenis bij te wonen van zijn jongere broer. Hij schrijft brieven aan zijn overleden broer, in een poging contact te maken met de jongen die hij achterliet. ‘Een monoloog als een rouwproces’ staat op de site van het toneelgezelschap.

“Het was wel raar, die eerste avond in mijn eentje op het podium,” zegt Smits met het zachte accent dat zijn Brabantse afkomst (Goirle) nog herbergt. “Ineens moest ik in mijn eentje beoordelen of het applaus al was afgelopen of nog niet. Vervolgens loop ik af en is er geen enkele andere acteur in de kleedkamer. Een kakkerlak was er. Letterlijk dat. Geen andere acteurs om de spanning bij te ontladen.”

Hoe zit je er nu bij, zo vlak voor de Nederlandse première?

“Op zich wel relaxed. Ik ben elke avond met de tekst bezig en dan ben ik steeds blij, omdat die heel mooi is. Daar word ik rustig van. En ook omdat ik het stuk in feite al gespeeld heb. Maar als je dit soort vragen stelt, slaat de schrik wel even toe: wat gaan mensen ervan vinden?”

De voorstelling is rondom jou gemaakt. Gaat het ook over jou?

“Nee. Ik heb schrijver Simon Stephens wel een paar keer ontmoet. Ik vind zijn werk fantastisch. Eigenlijk ben ik sociaal niet heel makkelijk bij vreemden. En Simon is een echte Brit; heel beleefd. Daar bleven we een beetje in steken samen. De gesprekken gingen niet over mij of over hoe hij elementen uit mijn leven zou gebruiken voor het verhaal. Vreemd genoeg waren er, toen ik het uiteindelijk las, passages waarbij ik dacht: hoe wist hij dat? Ik herkende mezelf in de vragen die mijn karakter zichzelf stelt. Wat heb ik met mijn leven gedaan, waar ben ik thuis? Is dat bij mijn ouders, is dat bij mijn ex-vriend? Dat zijn vragen die ik mezelf als eindertiger ook stel.”

Je zei eens in een interview: ik pleit ervoor dat kunst niet gemakkelijk hoeft te zijn. Moeten we ons schrap zetten?

“Nee, helemaal niet. Het vertrekpunt, het overlijden van zijn broer, is een verschrikkelijk gegeven. Maar het verhaal heeft ook een luchtige kant, over hoe we in de weer zijn met Facebook en onze iPhones. Ik bedoelde die uit-

spraak meer in zijn algemeenheid. Waarom moet je alles meteen kunnen begrijpen? Niet alle kunst hoeft entertainment te zijn. Niet dat er iets mis is met entertainment, maar een kleine, broze voorstelling die een beetje *weird* is mag toch ook bestaan?”

Wat betekent deze solo voor jou?

“Heel veel. Het is heel persoonlijk en heel kwetsbaar. Ik kan op niemand anders terugvallen.”

En je staat een flink deel van de tijd naakt op het podium.

“Ja, dat is ook heftig. Het is niet zo ontzettend bijzonder voor Toneelgroep Amsterdam. Maar voor mij is het niet niks, nee. Er komt een element van schaamte bij zodra je je kleren uittrekt voor een zaal vol met mensen in kleren.

Wordt dat gaandeweg gemakkelijker?

“Nee, niet echt. Ik voelde dat in Brazilië heel duidelijk. Als het moment daar is dat ik mijn kleding moet uitdoen, moet ik me even inhouden en de mensen de kans geven eraan te wennen. Er staan geen anderen op het podium, het publiek zit er dicht op. Ik voel hoe ze erop reageren. Er zijn ook mensen die weglopen, die er geen behoefte aan hebben.”

Wil je dan weten waarom ze weglopen?

Lachend: “Dat ik ze nroep: wat is er verkeerd?! Nee, je registreert dat, maakt jezelf wijs dat hij het decor niet mooi vindt, en gaat verder met de voorstelling.”

Breng je deze dagen een extra bezoekje aan de gym?

“Stiekem wel, ja, nu je het zegt. Het gaat ook om de esthetiek van de voorstelling. Ik wil me goed in mijn lijf voelen. Dat wil ik eigenlijk altijd, maar als je drie kwartier in je nakie staat, wil je het net iets meer.”

Hoe reageerden de Brazilianen op het stuk?

“Goed. Het publiek daar is heel warm, heel aardig. Ze hadden nog nooit werk van Ivo van Hove gezien, je merkte dat ze er benieuwd naar waren. En de recensies waren goed. Omdat er geen andere acteurs waren met wie ik kon ontladen, heb ik na afloop gefacetimed met Hans Kesting. Zijn man is Braziliaan, hij wist me te vertellen dat de recensies goed waren.”

De recensies straks zullen ook nadrukkelijk over jou gaan.

Ga je ze lezen?

“Ja, ik ben wel iemand die recensies leest. En als je daarover begint, word ik ook weer even heel nerveus. Maar ja, er is niet aan te ontkomen. Ik voel me heel zeker over de voorstelling. Het maakt me wel iets uit wat critici erover zeggen, ik ben er mee bezig, maar het is niet allesoverheersend. Voor mij voelt het stuk goed.”

In je eentje op vakantie, doe je dat wel vaker?

“Ik vind het heerlijk. Ik ga eigenlijk bijna altijd naar Scandinavië of IJsland. Op die manier kom ik helemaal tot rust. Ik maak bewust ook weinig contact met anderen. Ik ben geen kluisenaar hoor. Juist niet. Daarom vind ik die twee weken alleen zo lekker.”

Komt er ook een moment waarop je jezelf tegen komt?

“Eigenlijk altijd. De eerste dagen zijn moeilijk. Ik kwam aan in Noorwegen en reed via haarspeldbochten een dal in naar de camping die ik had uitgezocht. Ik zat letterlijk in een wolk. Kletterende waterval, zwarte rotsen, zwarte bomen, chagrijnige backpackers. Heel depressief. Ik ben gauw doorgereden naar Zweden. Daar scheen de zon wel, toen werd ik weer vrolijk.”

Je legt in je rollen een voorliefde aan de dag voor de wat toberige karakters.

“Ja, terwijl ik helemaal niet zo toberig ben, privé. Althans: niet meer.”

Waar tobde je vroeger zoal over?

“Over het leven. Waarom is het nou zo... kut. Ik lach heel veel met mijn vrienden hoor. Maar het leven is toch kut, eigenlijk? Daarom vind ik deze voorstelling ook mooi: alles doet pijn. Alles wat je als mens aangaat is moeilijk, want het kan kapotgaan. Dat besef had ik als kind en het is er nog steeds, maar ik maak me er niet zo veel zorgen meer over. Dat heeft te maken met bijna veertig zijn.”

De sombere kant van jezelf ben je aan het afschudden?

“Ik vind mezelf heel vrolijk, eigenlijk. Maar de toberige rollen vind ik fantastisch om te spelen omdat ik het heel erg herken, die depressieve kant van mensen.”

Was je depressief?

“Ja, ik denk het wel. Dat ik bij alles dacht: ja, maar ja, waarom eigenlijk...”

Hoe lukte het je daarvan los te komen?

“Therapie. Dat heeft me heel erg geholpen. Ja, heb ik jaren gedaan. Dat was fijn en nu is het niet meer nodig. Dat is nog fijner.”

Is theater ook een vorm van therapie?

“Nee, maar het is wel zo dat ik door toneelstukken, en boeken, films, zelfs soms door muziek, erachter kom: o ja, zo zit het. Dat vind ik heel mooi, als iets je echt inspireert. Ik krijg ook energie van het spelen. Na een voorstelling ben ik klaar om op stap te gaan.”

Wat voor kind was je?

“Eeh... muizig, ja. Teruggetrokken. Gepest. Ik wilde niet opvallen. En ik was altijd verliefd op knappe heterojongens uit boerendorpjes.”

Waarom moesten de pestkoppen jou hebben?

“Ik zat op een kakschool en ik was fan van The Cure, had altijd zwarte kleren aan. Sombor. Ik was met toneel bezig. En ik was homoseksueel.” Lachend: “Dat ruiken ze. Ik wilde niet opvallen, maar daardoor viel ik misschien juist op. Niet alleen ik, heel veel mensen die bezig zijn met theater of kunst denken dat de wereld raar is. Ik zie de mensen om me heen die zich nergens druk over lijken te maken en lekker doorgaan. Hoe kunnen zij dat, waarom ben ik degene die steeds vragen stelt? Als je net een beetje anders in het leven staat, moet je dat ergens in kwijt. Voor mij werd dat toneel.”

In wat voor gezin groeide je op?

“Ik heb een zus en tien jaar later kregen we er nog een zusje bij. Mijn vader is kapper, mijn moeder huisvrouw. We hadden altijd heel veel plezier thuis. Eigenlijk was het ook wel een raar gezin. Mijn ouders hebben elkaar leren kennen op hun veertiende en zijn altijd bij elkaar gebleven. Ze hebben iets heel kinderlijks behouden in hun relatie, niks is raar voor ze.”

Begrepen ze je theatrale kant?

“Daar hebben ze nooit vragen bij gesteld. Als ik dat leuk vond, moest ik dat gaan doen. Ze bezoeken wel mijn voorstellingen. Soms sta ik in iets waarvoor ik ze niet uitnodig, omdat ik weet dat ze dan drie uur lang zitten te kijken naar iets waarvan ze zich afvragen wat ze er na afloop in godsnaam over moeten zeggen tegen me.”

“Sommige dingen vinden ze heel mooi. Dan komen ze met tranen in hun ogen naar me toe na afloop. Ze vinden het altijd heel erg als ik doodga in een voorstelling. En ik ga best vaak dood. Of ik pleeg zelfmoord. Eén keer zei mijn moeder letterlijk: ‘Oh, daar gaat ie weer.’ Heel mooi vond ik dat. Heel lief. Zij dachten vroeger regelmatig: gaat het wel goed met hem?”

Zijn ze bij de première van je solo aanwezig?

“Ze zijn dan nog op vakantie, maar ze komen wel naar het stuk kijken. Laatst hadden we een barbecue met de hele familie. ‘We komen hoor!’ riepen ze allemaal vrolijk. Ik zei: ja, ja, maar het is wel een beetje...”

... naakt?

Lachend: “Ja. Maar ik vind dat ik het niet voor ze kan belpelen, de voorstelling is er voor iedereen. Bij mijn ouders heb ik er minder last van als ze aanwezig zijn, die hebben inmiddels al heel wat gezien.”

Je speelde drie seizoenen een mooie rol in de tv-serie *Bloedverwanten*, daarna verdween je weer van de buis. Waarom?

“Dat loopt dan zo. Het heeft ermee te maken dat ik het bij Toneelgroep Amsterdam heel druk heb. Vind ik soms wel jammer. Het is leuk om af en toe zoiets moois eraan te doen. Ik heb enorm van genoten van *Bloedverwanten*. Twee zomers met al die acteurs in grote villa’s familiedrama’s mogen spelen met nepwijn. Maar dan word ik gevraagd voor een auditie voor iets anders en dan vallen de draaidagen samen met een toneelproductie. Tja...”

Wat heeft Bloedverwanten je gebracht?

Lachend: “Een rijbewijs en een auto. Tv verdient meer, dus het kon ineens. En ik heb heel veel camera-ervaring opgedaan. Dat had ik helemaal niet. Ik vond het heel eng. Dan zie je Egbert Jan Weeber met zo’n hoofd dat helemaal klopt, vanuit elke hoek is het mooi. Als ik lach op camera, splijt mijn hele hoofd open, bij mij is het meteen zo’n Grote Zaal-gezicht. Inmiddels vind ik camera-acteren heel leuk.”

Je vond het lastig om met jezelf te leuren voor een leuke rol, zei je een paar jaar geleden. Is dat nog steeds zo?

“Ik zou het iets meer willen kunnen. Ik weet inmiddels wanneer het handig is om ergens aanwezig te zijn of met iemand even een praatje te maken. Maar ik vind het niet leuk. Ik vind premières ook niet leuk.” Lachend: “Voor zover ik er al voor word uitgenodigd. Ik heb letterlijk één keer bij een première gezeten, in een geleende smoking op geleende lakschoenen die te groot waren. Vreselijk, dat gaat gewoon niet.”

Wat ga je in een volgend leven doen?

“Ik denk dat het te maken zal hebben met alleen zijn. Het tegenovergestelde van theater, waarbij je altijd met mensen bent. Altijd met heftige mensen ook. Ik kan me er goed in handhaven, ik kan erin mee. Als mensen harde grappen maken, maak ik ze terug. In *Kings of war* speel ik een koning die denkt: wat moet het toch fijn zijn als je een herder bent en alleen een kudde schapen hebt. Ik vind het ’t allerleukste om naar IJsland te gaan, naar Reykjavik. Die stad is niks, eigenlijk is het een straat. Fantastisch. Door het weer en de natuur zijn mensen raar, maar ook aardig en open. Daar zou ik gaan wonen. Maar ik heb geen idee wat ik er zou gaan doen.”

BIO

Eelco Smits

Tilburg, 31 maart 1977

2001

Studeert af aan Toneelacademie
Maastricht

2001-2005

Vaste acteur Ro Theater

2005-nu

Verbonden als acteur aan Toneelgroep
Amsterdam, speelt in onder meer
Romeinse tragedies, *Angels in America*,
Hamlet vs Hamlet, *Kings of war*

2010

Speelt de rol van prins Friso in de
bioscoopfilm *Majesteit: De droom van
Beatrix*

2012-2014

Speelt twee seizoenen de rol van de
biseksuele Thomas in de populaire tv-
serie *Bloedverwanten*

2015

Eerste solovoorstelling *Song from far
away* voor Toneelgroep Amsterdam,
Engelstalige première in São Paulo. *Song
from far away* staat drie weken in Young
Vic in Londen
Eelco heeft een oudere en een jongere
zus en is single.

‘Alles wat je als
mens aangaat
is moeilijk,
want het kan
kapotgaan’

